

„ЗАСТАВА“ излази два-
пут у недељу, средом и
суботом.

Цена је на годину 10 фор.,
на по године 5 фор., на чет-
врт године 2 фор. 50 новч.
а. вр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 100 гроша
на по год. 50, а на четврт
године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по коли-
чини врсти, које из гармонта
заузимају, и за сваку врсту
плаћа се за први пут 6, за
сваки даљи пут 4 новч. Осим
тога за жиг увек по 30 новч.
Дописи се шаљу уредништву
а предплата администрацији
„ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Grün-
baumgasse, Mexico, I. Stock
Thür Nr. 10.

БРОЈ 88.

У Пешти, у суботу 10. декабра 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 9. декабра.

„Од неколико дана бави се у Бечу председник српског сената, г. Ј. Мариновић“: пишу из Беча. Кака потреба могаће сврнути тако кнежевог повереног посланика у повратку из Петрограда? „Да биза добио благовољење Аустрије за оно што кнежева влада у Цариграду иште“, веде полузванични дописи из Беча. По истим дописима, г. Мариновић већ би био имао „званична разговора са г. Бајстом“, и овај би му био препоручио, да „Србија буде само пажљива у својим одношајима спрема порте, и тада неће стати за лепом аустријском речи у Цариграду; али ако би се Србија владала тако да дође до сукоба са Турском, онда Аустрија неможе ништа за Србију учинити.“ Један бечки лист, а наиме „Вандерер“, неодобрава да Аустрија српско-турски сукоб са скрштеним рукама гледа; тај лист налази, да је време, да се Аустрија са отвореним пријатељством Србији окрене. „Србија, додаје Вандерер“, и потражи од страних сила друго што, него само да се ове оружано мешају у њен сукоб са Турском. Између Букурешта и Београда учињено је подпуно споразумење; а неиспуни-ли порта српска захтевања, к'ез Михаилу моћиће их и сам извојевати — ако никоја европска сила не буде војнички помагала Турској“. Аустрији неможе, по „Вандереру“, у данашње време бити до оружаног мешања у сукобе у источној Европи; с тога би најмудрије било, да она пријатељује са Србијом, те да ова нема узрока, „да се само из неповерења према Аустрији баца у наручје Русије. Да би још више привукао пажњу на кнежевог посланика у Бечу, „Вандерер“ уверава, да се „до данас од српске стране није узела никака обавезаност спрема Русије. А и сама народна странка у Србији, која отворено хоће подпуно независност, оснива се у томе на велики савез, који би имао у себи толико снаге, да се Русији не да. Само непријатељско поступање од стране Аустрије може отворити врата Србије руским утицајима.“

У очи пада, да кнежев посланик, јуче „сјајно дочека и посађен на једно од првих места за царском трпезом у Петрограду“, данас се спушта до прага Бајстова, да биму се у Бечу дао кључ којим ће забравити „врата Србије противу руског утицаја“. Ми остављамо онима који су посвећени у послове београдских дипломата, да одгонетну бечку тајну кнежевог посланика; само смо дужни изјавити, да здрава свест Србије и народне странке у Србији (чија имена „Вандерер“ спомиње) никад немогу бити са онима који обилажу министарске прагове у Бечу, неводећи рачуна о напредку догађаја, који тако јасно говоре, да сигурност српског народа није тражити у туђини, него је ваљанаћи у крепкој унутрашњој слози и свези српских синова и земаља. Шуровати са странцима, а нехтећи чути за потребу патриотског споразумења на сопственом огњишту: то се незове радити са Србијом и народном странком Србије.

По писмима из Атипе, две руске и више американских лађа редовно посредују свезу између Кандије и суседних грчких области. Те лађе примају и хришћанске фамилије које морају да од турског зулума из Кандије одбегавају.

Италијански лист „Опинионе“ јавља, да су Турци 26 новем. били нападнати на италијанску поштанску лађу на водама код Кандије, мислећи да она вози Гарибалдове за то острво. „Мисли се, вели исти лист, да ће италијанска влада искати одговора од Турске за повређену италијанску заставу.“

Као што се из Берлина чује, северни немачки савез спремао би се тамо под овим условима: да 22 државе које би сачињавале тај савез, имају укупно 43 гласа у савезничкој скупштини. Право на гласање измерило би се свакој држави по њеној важности, тако да Прусија сама има 17 гласова; Саксонска 4; два Мекленбурга 2; војводине Олденбург и Брауншвајг 2; а 16 осталих државина свака по 1 глас.

С. Американски листови доносе беседу којом је председник републиканског савеза отворио савезничку скупштину. У тој беседи вели се, да се добило уверење од Француске, да ће војска ове на пролеће оставити Мехику, и онда се Француска влада неће више мешати у послове Америке, као што се и Америка не меша у послове Европе. „Заузети као што смо, каже се у истој беседи, за ствар слободе и чове-

чанства, сматрали смо да смо били дужни, да радимо за обновљење сталне републиканске владе у Мехици.“ Из тога се јасно види, шта ће бити од царског престола мекхиканског, кад француска војска из Мехике оде. Међутим, „Нова Слободна Преса“ бечка хити да то и ближе означи; по њој, цар Максимилијан био би се решио, да сазове народни конгрес, па да овај изјави хоће-ли се у Мехици царевина или република. У последњем случају цар би предао владу изабраном председнику републике, па онда би на аустријској лађи: „Јелисавети“ узео пут у Европу. Још бечки лист дознаје, да су „артије цареве, нарочито дописка са царем Наполеоном, одавно у сигурности, и скоро ће се јавности предати.“

Председник с. американског републиканског савеза говори нарочито у својој беседи и о одношајима са Инглеском. „Сажељавам, вели он, што још није учињен никакав опазан напредак у преговорима о споразумењу између Инглеске и С. Америке, што се тиче накнаде за штету, која је трговини американској напета услед повреде међународног права и уговора. Што се у тим преговорима још не успева, томе је највише узрок унутрашњи положај Инглеске. Ма каке да су жеље двеју влада, пријатељства између Инглеске и Америке неможе бити доклегод се узаймна неутралност и законитост небуду утврдили у одношајима њиховим.“ Говорећи о Канади, председник јавља да ће влада С. Америке учинити аредстављења инглеској влади, да се опрости свима онима који су учествовали у фенијанском спремању покрета у Канади.

УГАРСКИ САБОР.

После бурне седнице доње куће од 3. дек. биле су још седнице 5. дек., где се одоставрила адреса и горњој кући послала, и 6. дек. где су неке верификације (оверовљење нови изабрани чланова) предузете, и избор депутације учињен, који ће Њ. В. царици и краљици дан рођења честитати.

Знаменитија је била за то време седница горње куће од 6. дек. Почем је, т. горња кућа адресу доље куће 5. дек. примила, одређен је 6. дек. за дан дебате о том.

Бар. Бела Венкхајм предложи, да се адреса доље куће прими. Он рече, да народ очекује поспешно решење државоправни питања само од одговорног министарства; и што се више у том обзиру горе колебају, с тим одсуднију реч треба сабор да рекне. Како сабор до тога дође, да законе правити може, нада се он, да ће законе тако изменити, да право народа и круне једно поред другог обстати могу.

Противу адресе говорио је гр. Цираки. Он мисли, да је неуредно, придржавати се строге правне непрекидности, јер је реч о процесу, где једна или друга страна изгубити мора, него о поравнању. Он је противу министеријалне управе, или и ако се ова даде, неможе се пре дати, док јој се делокруг неопредели. Министарство је ни по законима 1848. год. свемогуће; палатин би други краљ био; краљ именује само председника министарства, а друге само потврђује; та је система противна и слободи кат. цркве. Краљевград није аогао краљевска права покосити, као што и Вилагош не народна права. Он није за помиловање полит. криваца.

Гр. Антон Форгач је за адресу, гр. Зичи против. Овај држи, да је круто придржавање правне непрекидности шкољиво; наводи пример Пољске, где је странка, која се формалног закона придржавала, Русе у земљу довела, и раскомадање Пољске проузрочила. Гр. Калноки је за адресу, јер треба да су обе куће сложне кад опасност престолу и отачбини прети. Гр. А. Сечен је против адресе. Он расветљава политички положај Европе, и вели, да је питање, да ли Европа на истоку Европе моћну државу, јаку Аустрију жели; но Угарска то мора ради сигурности своје желити. Он поштује Јуде, који су с оне стране Литаве говорили за право Угарске, и уважава Немце у Аустрији, али држи, да би тесна свеза Немаца и Мађара била као објављење рата противу други „народности“, но ипак неће рат, по мир и благостање. И централисте, вели, такви су фактор, који се неможе превидити, јер они хоће уставну и јаку државу, он је само противу њихови претеривања. Чешко кретање иде противу централизма,

али оно има друге цели, него што ји има мађарски народ. Све те живље треба при решењу државоправног питања у обзир узети. Сечен прави разлику међу формалном и суштом, стварном правном непрекидношћу. Ова се састоји у теоријама о прављењу и мењању закона, да, т. ј. то само са ситуацијом оба законодавна фактора, круне и сабора бивају; у формама се може попустити, и требало би једно прелазно време одредити. Опомиње, да мађ. народ треба да се Аустрије чврсто држи. — Вел. жупан Томчањи говори за адресу; он је сматра за тако савршену, да што мењати на њој, значило би са туном бритвом штогод на штатуји Фидијана поправљати хтети. Он вели, да је конкордат, који је placetum negium укинуо, опаснији за кат. цркву, него министарство. Вели, да је сабор три главне уступке учинио, што је признао заједничка дела, што је изрекао да је приправан неке законе од г. 1848. уставним путем преиначити, и да ће примити цео државни дуг на себе — куд ће, пита, веће приближење? То је троје земља пре 1848. г. увек од себе одбијала. И закључак, да ће комисија 67-ице даље радити, доказ је, да је воља поравнају ту. Он вели, да није целисходно, онда се заузимати за кр. права, кад краљ извршује многа права, која му и нису одобрена, а народу су сва одузета. — Бар. Ј. Рудић држи, да је дужан у вече своји дана радити, да монархија буде јака, и зато је за адресу. — Гр. П. Естерхази, и бар. Ник. Вај такође за адресу. Вл. Пајтлер, и гр. Шмидер против, вел. ж. Радвански за адресу. Грофови В. Вај, Пејачевић, Е. Андраши и А. Халер одустану од речи.

Затим је говорио таверник бар. Шењеји. Он рече, да земља двоје хоће: устав и поравнање, да и влада то хоће, по другим путем. Уг. влада радила је увек из патриотични побуђења. Она није утицала на изборе, да ови слободни буду, и право мијењаје народа на видик изнесу. (И онда није утицала, кад је словачким родољубима који су у званијама били, ускраћивала допуст, да могу се за посланике кандидовати дати?) и онда, кад су и код нас вел. жупани по знаменитијим местима и селима путовали, под видом, да званија прегледа, а у ствари, да једне кандидате препоручују, а од други људи одвраћају?)

Поступак њен при тој није из невестине, него из чувства уставности произицао. (Овим се речима јамачно уг. влада према аустријској правди) Народ мисли, да је без одг. министарства поравнање немогуће. И говорник то мисли, али је Њ. В. обећало таку управу за све земље; минист. система управе скопчана је пак и у редовним одношајима са тешкоћама, у овим неуређеним одношајима морају се најпре противности одклонити, јер је иначе обстанак двају парламентарних влада у монархији немогућан. Говорник исповеда отворено, да се влада боји, да све у пређашње стање поврати пре, него што би о поравнању на чисто била, али да не би та владава бојазан породила бојазан земљи, изјашњава он, да је Њ. В. тврдо намерио, да уг. устав оцет поврати (дуготрајно „éjlép“), и савестност Њ. В. јамач за испуњење те намере. У таким околностима мужеви мађ. владе држе за дело патриотичности, ако у интересу отачбине своје остану на својим местима. Они војују за поравнање, али иду пре свега за тим, да се поравнање начелно означи, почем наименовање уг. министарства несме бити мањови покушај, јер ако овај покушај не испадне за руком, може цео устав изгубљен бити. Говорник се слаже са Сеченом, да је у Европи тежња да се велике државе приве, и да Угарска само уз Аустрију сигурности има. Он вели, да је заједничко расправљање оних послова, који су у кр. одпису означени, нужно, и да Угарска то неодбије. Она с тим неограничава, него распростире своја права на ствари, у које пре утицала није. Кад се уведе обшта дужност обране, онда ће истина ограничено бити право одобравања рекрута, али ће ојачати сигурност државе. Велико је зло у Аустрији, вели, растројство партаја, од који свака мисли, да устав пропасти мора, ако влада по њеним назорима неради. У том обзиру предстоји Угарској сјајна будућност, и са поносом ће наша отачбина некада рећи моћи, да је она тежиште монархије.

Адреса буде са великом великом већином прихваћена, и седници у три четврти на 4 часова закључена.

Данас, 8. дек. седница је доље куће, да прими одлуку горње куће, и да се адреса Њ. В. пошље.

САБОР ТРОЈЕДНЕ КРАЉЕВИНЕ.

Споменули смо, да је у Загребу била 31. новем. (12. дек.) седница, у којој је адрески одбор свој извештај и основу адресе сабору поднео. У тој су седници и Мирко Боговић, загреб. и Анте Стојановић, осечки заступници своје предлоге поднели. Боговић је предложио, да се у питању о државоправном одношењу решење дотле одложи, док уг. сабор не буде закључак на извештај свога краљев. одбора о уг. хрв. преговорима донео. Стојановић је предложио, да се на основу тога, што се уг. одбор изразио, да је унутрашњу автономију тр. краљевине у смислу 4. §. чл. 42. 1861. год. признати готов, пошље нова депутација дванајсторице у Пешту, да са уг. сабором уговара о начину, како ће тр. краљевина у пештан. сабору колективно представљена бити, па да онда заједнички државоправни одношај земаља уг. круне према краљу и Аустрији уговоре.

Онај је дан била жестока препирка о времену кад да ти предлози на дневни ред дођу. Зашто је једна страна у дану итила са ствари, која је годинама чекала, није нам јасно — но напоследку буде 5. (17.) дек. за дебату одређен.

Долазимо дакле на тај у историји тр. краљевине знаменитији дан — да ли срећан, или злосретан, показаше, и то скоро будућност. Ми ћемо га засад објективно пропатити.

Седница се отвори у 10 сати. После неки узгредни ствари држао је М. Мразовић као извешатељ одбора кратак говор, и моли, да се сабор упусти у расправу о одборском предлогу. Затим је говорио :

Др. Стојановић изјављује, да је одбор прекорачио своје границе, јер му је само то дато било, да каже, како стоји ствар договора са Пештом; он је мимоишао те упустио се у решење државоправног питања наспрам Аустрије. О томе у краљ. одпису, на који је одговорити требало, нема спомена, одбор није имао дужност упућивати кућу, како да се Аустрија организује.

Он набраја 9 предлога одборски, и вели, да се о такој смеси дебата водити не може. Он договор са Пештом не држи за прекинут; што одбор предлаже, да сабор остане при 42 чл. 1861. год. и он то жели; нико неће да га мења, али се одбор не држи њега, јер му смета, јер су му тим чланком руке везане. Он вели, да је одбор у Пешти сам одложио територијално питање, док се друга питања не реше; краљ. уг. одбор казао је, да ће се о Ријеки још договарати; политичну автономију признаје уг. одбор; заверница не може бити разлогом прекидања договора — треба дакле чекати на одговор уг. сабора, јер уг. одбор још није уг. сабор. Недопушта да је свега прекинута само тим, што овај сабор каже, да је прекинута. Треба договор наставити. Предлог је одборов мистификација.

Ту бар. Кушљан прекине говорника, и роди се међураспра, у којој су учествовали : председник, Вакановић, Мразовић, Живковић, Полит, Шрам, Вебер. Упућиваше говорника, да о начелима адресе говори, а не о појединим предлозима, што на спец. дебату спада. Најпосле се призна, да говорник бранећи свој предлог, може побити одборске предлоге у генер. дебати.

Стојановић разлаже, да тр. краљевина са Угарском и по праву и по целисходности само заједнички одношај свој према Аустрији расправљати може. Не стоји, да Угарска тр. краљевину у међусобном свом одношењу не признаје за равноправну — то је признала већ тим, што се у паритетни договор о тим одношајима упустила. Што неки зазиру од савеза с Угарском, и што други желе, да се с круном самостално договарамо, то све говорник разуме, али не разуме што се хити у Беч, кад се од Пеште бежи. То није никав патриотизам, склепати савез са Немцима. Ако је ора да савеза нетребамо, останемо у Загребу. Шта ће нам казати нов савезник, видећи, како се ми окањујемо првога савезника, и неказујући му тога. Нама се каже, чим проговоримо о савезу с Угарском, ту нема домољубља; а шта ће се казати за оне, који говоре о савезу са Немцима?

Ми имамо право самостално решавати државоправна питања, и тога нам нико не пориче, најмање пак уг. сабор. Форма је само погрешна, коју одбор предлаже, како да се та питања расправљају. Ми имамо са Угрина једну круну, дакле се морамо с њима у договарање упустити са Аустријом. Сви знадемо, шта жели круна и аустр. влада од нас, или знато и то, да она нама неће ништа дати, што од ње тражимо, него чо узети све, што јој дајемо. Тако нам је било и год. 1527. и 1712. Било би у интересу целокупности тр. краљевине, да у солидарности са Угарском радимо, јер ће нас иначе Аустрија преварити и једно и друге. Аустрија најволе бити апсолутна, али види, да тим не може на крај изићи; то видећи, жели она, да уставно влада, па да у Бечу буду сви народи заступани. С тога она ради, како ће то постићи. Али тешко да ће јој то поћи за руком, јер вели онај, који први скупи све народе у Бечу, онај ће подписати декрет расула

Аустрије. Ми ћемо тешко доћи до своји права са Угарском, али никад с Краљском.

Затим су говорили : Боговић и Штросмајер. У 3 сата буде седница одложена на 6 сати у вече, где су говорили : Др. Полит, др. Шрам, др. Старчевић. и као завршитељи Стојановић, Боговић и Мразовић. Тим је генер. дебата завршена била, и адрески предлог одбора буде великом већином примљена за основу специјалне дебате, која је сутра дан вођена, а од 7 дек. имамо телеграфски извештај, да је одборска адреса en bloc (јутуре) примљена, и да се унионистична или уставно-народна сиранка од гласања уздржала.

Ми ћемо говорити Боговића, и владике Штросмајера у подпунијем изводу, дра Политика пак у целисти саобштити.

ПРЕДЛОГ АДРЕСЕ САБОРА ТР. КРАЉЕВИНЕ.

Ваше цар. кр. апостолско Вел., краљу и господару нам премилостиви!

Премилостивим краљевским одписом од 21. листопада 1866. по Вашем Величанству позвани, сабрали смо се ми великаши, достојанственици и народни заступници поданичком верношћу В. ц. кр. Велич. одане троједне краљевине Далмације, Хрватске и Славоније, да мирним и зрелим расуђењем наставимо преважно дело, на које нас позва највиши манифест од 20. рујна 1865. и најв. краљевски одпис В. Вел. од 2. студенога 1865.

Почем минуше кобни догађаји, који су и наше, троједној краљевине тако пуно законско деловање прекинули, силно су потресли свуколику државу, која у В. Вел. смерно поштује својега заједничкога владоца.

Међународним одношајима, настали из овога потреса раздрешене су оне свезе, ради којих су више од два века туђој цели подчињени били интереси веће стране народа монархије аустријске; али у том ће наћи и В. Вел., као што и ми налазимо, утјехе и уздања, да ће монархија, сама себи повраћена, успешније одолети штетним последицама, што је на њу навалила крива извајска политика.

Нови овај положај монархије уродиће умирењем у краљевинама и земљама, којима је са преобстојале свезе грозила непрекидна погубна абсорпција од туђега живља.

Фне брже решене, моћи ће се оне тек онда поуздати у трајност животне снаге државне, кад буде њезин напредак и развој њезине моћи посађен на оне подлоге, које се самој нарави, хисторијским успоменама, једнаким начином мишлења, језиком и народношћу показују.

Мудра је и безприговорна замисао В. Велич., да моћ државе ваља охранили вишим јединством у решавању виших државних задатака.

Но јединство, унето у растворене саставине, на кртом је подложју и лишено увета, органичном развоју потребни.

Ми смо уверени, да ће виши организам бити тек онда снажан и моћан, да ће тек онда стећи довољне одпорне снаге против навале непредвиђених незгода и довољних увета за сретан развита, кад му буду саставине исцељене, кад буду уклоњене запрете њиховом органичном развоју.

Незгоде, које су стигле државу на разбојишту, неби имале заиста разлога, кад би јединствено обављање највиших државних задатака само по себи довољно било сачувати моћ монархије, јер је овако неограничено јединство већ од 18 година у монархији постојало.

Управо незгоде, које В. Велич. верна своје владоцу троједна краљевина жали, опетовано су показале слабост подлога, на којих је досадање јединство постављено.

А ипак није влада В. Вел. ништа учинила зато, а учинила је све против тога, да се битни увет за јако јединство испуни, и да се уклоне оне уметне запрете, које устављају јачање и органички развита појединих састава његових.

Тако је и наша препокорна адреса од 10. вељаче 1866. по савету неодговорне дикастеријалне владе В. Вел. решена начином, који се не да оправдати него већом силом против јасног права, и услед тога је троједна краљевина још дан данашњи лишена своје земљишне и државне целокупности, главнога увета обстанку и развоју свом.

Ваше Величанство! Верност и оданост троједне краљевине напрема личним предцима В. Вел., а и напрема самом В. Вел. засведочена је толико пута у најпогубљенијим часовима, повести укупне државе жезлу В. Вел. подложене, да би погрешно било у неповерењу тражити разлога оној политици, која свеуидљив конфисковано држи темељно државно и народно право тр. краљевине на земаљску и државну целокупност. С тога је нама недокучив онај разлог најв. одписа од 27. вељаче 1866., с ког се прекида свака даља радња расправе у погледу здружења Далмације, док се неуреди државоправни одношаји Хрватске и Славоније с једне стране напрема Угарске, а с друге стране напрема укупној монархији. За овакав савет неби могла одговарати ниједна влада нити В. Велич., нити уређеном

народу, јер га је неоправдано неповерење родило, које, ако својим много врским плодом неуроди, прибржити ваља већој верности и оданости троједне краљевине према В. Вел., него што је провидљивост саветника круне.

Но ни непровидљивошћу ноби се дао оправдати онај разлог, који је наведен за даљи обстанак војничке крајине, кад је најновијом непогодом државном, пак искуством ратним и мњењем славних вештака утврђено, да војничка крајина покрај свог јунаштва својих синова одбраћену снагу монархије веома слабо повећава, дотим уздржавани војнички састав у крајини веру у њезину противцивилизовану задаћу све више потврђује.

И у истину, ако се данас безправно стање војничке крајине назива благословом, а не тегобом за верне и јуначке њезине синове, онда се варварским мора назвати настојање оних народа и држава, који траже јамство своје уљудноме развоју у суделовању и размерном упливу на обављање државних задатака.

В. Вел.! У препокорној својој адреси, што смо је на подножје узможнога престола В. Велич. поднели из седнице од 18. ожујка т. г. држане, као одговор на најв. одпис од 27. вељаче 1866., нисмо затајили горка чувства, која су наше срце обузела, кад смо разабрали разлоге, са којих је наша молба за укинуће војничке крајине и за здружење Далмације одбијена. Кад би овај своје краљу верно одани сабор слушао само ова горка чувства развијенога срца, ноби се упустио у расправљање о државоправним питањима, пре него што се поврати троједној краљевини државна целокупност.

Но чврста наша нада, да ће В. Вел. пре крунисања чином оживотворити и истином учинити целокупност троједне краљевине и тим уклонити неодвратну запреку уговорне крунисане завернице, и жеља искрена наша, да колико је до нас, ускоримо уређење унутрашњих неустановљених одношаја укупне монархије, већ нас је онда склонила, те смо изабрали били одбор, који је у истину ступио у договор са равним одбором сабора угарскога одношаја напрема укупној монархији.

Но извешће нам одбора нашега каже, да одбор сабора угарскога није био овлашћен с нашим одбором ступити у договор с гледишта у државоправна одношења према укупној монархији, и с тога је наше настојање безуспешно остало.

Узевши ми ово извешће у претрес уверили смо се, да сабор угарски недржи за сходно ступити са сабором троједне краљевине у договор у погледу оних одношаја према укупној монархији, који су и једној и другој краљевини заједнички. С тога је и за овај В. Вел. верни сабор престао разлог сходности, кога је он наговестио у својој препокорној адреси од 10. вељаче 1866.

Вођени ипак живом жељом, да од нас небуде никакве запрете томе жуђеном по В. Велич. уређењу државе, одлучисмо самостално ступити у договор са В. Вел., нашим премилостивим краљем у погледу одношаја ове краљевине према укупној монархији.

Идући ми овако на сусрет одлуци В. Вел. у најв. манифесту од 20. рујна 1865. изреченој и премилостивом краљевском позиву од 2. студенога 1865., нисмо ипак накали са пометнути обзира на чл. 42. од 1861., који је по В. Велич. најв. кр. одписом од 8. студенога 1861. одобрен; дапаче очитујемо, да нам овај закључак остаје и у напредак непроменљивим темељем и равнином у питању о државоправном одношају троједне краљевине према краљевини Угарској.

И управо, јер на овом и по В. Величанству у прев. одпису од 8. студенога 1861. у прев. манифесту од 20. рујна 1865. и у прев. одпису од 2. студенога 1865. и напакон у прев. одпису од 27. вељаче 1866. признаном темељу стоји троједна краљевина, властна је, а јер то њезина властита корист иште, вољна је сходнијим начином и зато по примеру отаца наших од г. 1527. и 1712. самостално и непосредно с В. Вел. ступити у договор ради уређења унутрашњих неустановљених одношаја.

На ово је принуђен овај В. Вел. верни сабор ако није вољан подносити, да буде државоправно питање за троједну краљевину без њезина гласа и на њезину штету решено већ и обзиром на одлуку сабора угарскога, који је одлучио без уплива троједне краљевине расправити државоправно питање према укупној монархији, јер троједна краљевина као така, по законима угарским од 1848. год. за њу и онако нема обвезних начина, а услед догађаја од 1848. г. и по чл. 42. од 1861. нема ни дужности ступити у законодавно заједништво са краљевином Угарском.

Но коликогод је В. Вел. верни сабор тројед. краљевине спреман дело државоправне погодбе одлучно подупрети, толико му се смуђује права свест кад помисли, да тим против своје воље предузима одговорност и за оне делове троједне краљевине, које сила против права држи одкинуто од матере земље, лишавајући их уплива законитога у делу, о којем се незна, хоће ли без тога тврдо бити; — губи му се нада у сретан успех, кад помисли, да ће његове мисли, његове жеље и одлуке В. Вел. доспевати средством владе неодговорне, која нити разумије те мисли, нити де-

ли те жеље, нити зна уважити ове одлуке, која је на-
роду туђа, приклањајући уво мислима и жељама туђим
у цели народу противној.

В. Вел! Већ својом препокорном адресом од 10.
вељаче 1866. прихватио је овај В. Велич. верни сабор
главну мисао листопадне дипломе, мисао наиме ону,
да се јединство и моћ монархије има зајамчити таким
институцијама, које одговарају захтевању неразделиве
и нераздрживе, на прагматичној санкцији основане
свезе свију краљевина и земаља њезиних.

Ми неможемо ово признање ни сада порећи, као
што се с друге стране не одричемо таког правног ста-
ња, које одговара историјској правној свести троје-
дне краљевине и које ће зајамчити њезину особност,
која се од других краљевина и земаља разликује по-
себним наслеђеним уредбама, законима и законским об-
ичајима, посебним начином мишљења, посебним јези-
ком и народности, и посебним земљиштем.

И као што радо признајемо, поближе тумачећи
мисли у адреси од 10. вељ. 1866. уопште изражене,
да одатле што ми исту посвећену особу В. Вел. с о-
сталим краљевинама и земаљама као заједничкога вла-
доца почитујемо, по нашем уверењу потиче дужност
троједне краљевине, с осталим краљевинама и земаља-
ма приносити трошак за уздржање двора заједничкога
нам владоца исто тако увиђамо сходност, да се про-
рачун двора владоца устављује заједнички с о-
сталим краљевинама и земаљама.

И обрана заједничка изискује по нашем уверењу
сходно управљање изванских послова и заједничку
војску. Послови дакле извански и војинства тичу се
свију краљевина и земаља монархије, ови потоњи у ко-
лико се тичу управе, војводства и унутрашње стручне
организације војске, па је зато сходно, да попуница
војске и установе о трајању службовања буду осно-
ване на истоветним заједничким устављеним на-
челима.

Па већ одавде нужда следује, да се трошкови
војинства и рата равним начином тичу троједне кра-
љевине као и осталих краљевина и земаља укупне мо-
нархије.

С тога су и финансијални послови у толико за-
једнички, у колико се трошак горе поменути послова
равним начином тиче свију краљевина и земаља.

Но одовуд неследује, да би се о исплаћивању и
утеривању онога дела реченога трошка, који буде
за троједну краљевину установљен, затим о предава-
њу његовом у заједничку средишњу благајницу мора-
ло или могло одређивати изван сабора троједне кра-
љевине.

(Свршиће се.)

„ХОН“ О ДЕБАТИ ОД 3. дек.

„Ми видимо у препирци посланичког дома од 15.
(3) дек. још нешто више, него само „у силу Бога иза-
звану дебату“ као што неки веле.

„Истина, да је само о „једној“ речи била препир-
ка; но у тој једној речи лежи цео катехизис мађар-
ске политике. О том је сиреч био говор, да ли је овај
израз „magyar nemzet“ (мађарски народ) истоветан
са изразом „Magyarország nemzetei“ (мађарска домо-
вина.)

„У тексту од адресе употребљен је израз „magyar
nemzet“ и неки од српских и романских посланика хте-
досе га заменити са другим изразом, напоследку
пристаје и на трећи, само место „magyar haza“ нек
се каже „hazánk“.

„Некоји од првих саборских капацитета међу че-
тири ока, многи шта више и јасно рекоше, да би тамо
слободно могла реч „hazánk“ стојати, — кад већ не
би „magyar nemzet“ стајало; јер кад би сад овај израз
са оним заменили, тим би само признали оно, што нам
они увек пребацују, т. ј. да изрази „magyar nemzet“ и
„magyar haza“ нису два истоветна израза; од ко-
јих један незаузима толико места у појмовима, колико
други.

„Ова препирка није нова ствар; овако исто туга-
љива појава, већ се једанпут десила у посланичкој
кући; чланови одбора, који су адресу састављали, вр-
ли су се могли опоменути тога и врло су добро могли
знати, да ће се та појава опет обновити; и кад су на-
шли као што је Сенткиралија признао, да је пасус:
повратите В. Величество, пре свега уставну слободу
мађарском народу“ са пасусом: „повратите уставну
слободу мађарској домовини“ истоветан, пак опет у
тексту онај први изабраше: то су сигурно имали важ-
ни узрока, да су такој препирци сами на сутрет ишли,
а да ће така препирка одиста наступити, могли су из
праћаних догађаја са свом сигурношћу предвидети.

„Тим би могли бити приправни и на то, да кад је-
данпут даду повода дебати у том предмету, да ће том
приликом доћи и таке дискусије на тапет, које ће пре-
лазити границе свију досад наведених државо- и
природно-правних разлога; почем су том преко-
рачивању граница управо говорници од десног цен-
трума поље отворили.

„Што је Милетић рекао, пре него што се још о
тој речи препирка заподела, да мађарски народ сиреч
хоће са немачким народом на дуалистичким основима

уговор да прави, како би онај с ове, а овај с оне стра-
не Литаве, друге народности гвечио, то је до душе тако
обвињење, које мађарски народ није заслужио, но које
је такође само изазван одговор на оне речи једног од
њего поименце именованог говорника од десног цен-
трума, у којима се ужи савез са Аустријом препору-
чује против обште упропашћујућих елемената.
Је ли било уместно тако што онда наводити? после-
дица је показала. Како онај говорник са друге стране
тако су и други још и даље ишли. Изазивајуће инди-
гитације управљали су против европских велеси-
ла, које имају, по њиховом тврђењу, по Аустрију и
Мађарску подједнако опасне намере. Је ли и то била
политична тактика? Како да даје од себе израза по-
литичне антипатије један парламенат, коме ни један
једини бајонет не стоји на расноложењу, те да њиме
уједно одговорити може на учињено од њега изазивање.

„Напротив, оним велесилама нетреба ни један је-
дити бајонет, па да опет учине од мађарског сабора
то, да се не може ни напред ни натраг кретати.

„Све док се није ево мађарски сабор на ново ис-
купио, већина оностраних листова од правца реше-
тно је бранила мађарску ствар; — од како је пак
на мађарском сабору изазивајући правац са две
трећине сабора мах преотео, од то доба видимо, да
су сви мађарску ствар напустили и сад ти сви од до-
ле па све горе до „Times“ (Тајмс) проповедају, да је
Аустрији немогуће испунити захтевања Мађарској.

„И онда се мађарски политик чуди, па вели, и гле-
дај како су ти новинари без карактера, јуче су онако
говорили, а сад овако!

„А овамо је он сам крив, јер да је остао при том,
да брани своју сопствену државну самосталност, на ос-
нову својих сопствених закона, нико му не би речерекао;
овако пак сваки корак, којим коракне преко својих
граница, загази у грешну сферу европских интрига и
тим себи нанесену рану наједанпут осети.

„И почем велика већина мађарског сабора одобра-
ва ове говоре, у којима су разлози наведени, којих се
придржавати имамо при нашем уставном изравнању,
но који су разлози уједно против страних сила управ-
љени, то је сасвим јасно, нити ће и који мислећи чо-
векек томе дивити, кад страна дипломатија Аустрији
саветује, да незадовољи Мађарску.

„Да би се испунила мера наших незгода, породи
се ево у самим нашим недрима борба — ограда на-
родности.

„Ово је још пре недељу дана у пруском полузав-
ничном листу било назначено, кад се рекло да ће
правац немађарских житеља у Мађарској одступити
од правца мађарског народа.

„Па сад где стојимо?

„Један посланик од крајње деснице, који је ујед-
но члан садашње владе, јасно је рекао; и судећи по
његовом положају тешко, да је криво извештен.

„О резултату не да се ни сумњати.

„И сад ми питамо оне, који су нас тиме мислили
изненадити, кад су запитали, „quid tunc?“ ми их пи-
тамо: quid nunc?“

„Сабор нити ће се распустити, нити ће нас кући
послати. Дед изволите се кретати!

„Оно, што је Милетић рекао, лако је разумети.

„Кад је кућа нашла за вредно, да комисија од
67-орице своје делање и без успостављења устава
продужи, онда је по тој истој ложици требала да нађе
за вредно, да и комисија за питање народности
своје делање продужи, те као год што је она изнеда
на видик свој план тако да и ова позна свет са онима
начелима, на основу којих ће бити могуће све грађа-
не без разлике језика задовољити.

„Да је предлог левице примљен, онда би, судећи
по јучерашњој на сваки начин добро извештеној ену-
нцијацији (изјави), с њиме тамо били (што се тиче тога,
да ли би усвојен био или не) где смо и са другим
предлогом.

„Но бар не би дошли у тај положај, да безуспеш-
но продужујемо саборско делање.

„Кад ми необећамо влади, да ће комисија од 67-ор.
продужити своје делање, јер уопште законе неможемо
доносити, онда неможе нико од нас захтевати, да у
другим предметима изаслате комисије изнесу на ви-
дело своје делање.

„Овако смо принуђени и на ово пристати без ус-
тава, без законодатне способности.

„Јер пре успостављења устава већина сабора при-
стала је, да се продужи оно делање, коме је задаћа:
изнаћи начин, како ће се са другим земаљама Аустрије
општа дела расправљати; короларијим пак тога је, да
већ сад у посланичком дому и о федерализму говоре,
и овај у свезу доводе са унутрашњим питањем народ-
ности.

„И сад изаслата комисија или ће тако решити пи-
тање народности, да ће тиме народности задовољити,
или не; у последњем случају покушајем ћемо само го-
ре учинити, у првом случају пак све ћемо оно дати у
начелу чиме би у своје време, као драгом ценом
искупили нашу државну самосталност, а овако сада
ни државну самосталност нећемо добити у замену. А
то је извесно, да што ми у начелу дамо, да смо то
и у пораби дали.

И оде пада у очи прегнантна истина оног тврђе-
ња, које је Гици Калман у својој чувеној беседи из-
рекао.

Извући се испод обвезане снаге једанпут
изречених начела врло је тешко народу.

Може бити и трећи случај, а то је, кад у том пи-
тању ништа не чинимо, и кадгод га говорници народ-
ности донесу на тапет, да их мајоризујемо.

Но тиме ћемо онда само то добити, да ће се у
нашој сопственој уставној процедури сваки доприна-
шајући (ingrediens) елемент претварати у реагујући
по нас саме, и куд би се год окренули, свуд би само
на непријатеља наилазили, изузимајући једини штир-
ски (словенски) сабор; и онда не би било тешко наћи
коментара оном пророковању, што га је јуче онај по-
сланик од крајње деснице изустео.

Све ово пак нисмо као неку рекриминацију до-
нели; него да се једном научимо на својој сопственој
штети и увидимо, да се за стално уређење наших од-
ношаја не иште само осигурање вањине, или мајори-
зовање мањине у овој кући; него ваља, да се против-
на мњења, дубоким убеђењем измирења, уланче у до-
стижењу једне опште цели, и с тога не доводимо у
сумњу и не презиримо никакву тежњу, која одступа
од тежње већине, него старајмо се, колико је могуће
да их посредујемо и да брижно избегавамо сваку при-
лику, која би могла до сукоба довести. И напоследку
нека увиди по гдекоји врло речити говорник, да ма-
ђарском посланику на садашњем земаљском сабору
ваља добро припознати најпре, шта ће рећи, јер његове
хвалисаве речи неће чути само безазлена публика ње-
гових бирача, него их пажљиво прати и замршена и
сумњичећа дипломатија европска, па лако могу из аж-
дајиних зуба бачених фраза понићи против нас вите-
зови оклопници.

Пешта 7. дек. Саопштавамо чланак, који је „Хон“
у бр. свом од 6. дек. о дебати 3. дек. о народностима
донео. И „П. Напло“ је у свом бр. од 7. дек. обазрео
се на ту дебату. Као што је „Хон“ Деаковој странки
прелазио, да је ова оној крива, и да је закључком сво-
јим, да одбор 67-рице о заједничким делима и даље
ради, подобно праведно и лођично захтевање заступ-
ника народности изазвало, да се и у делима о народ-
ности радити треба — тако данас „П. Напло“ онет
влади пребацује, и криви је за све оно, што је од нас
ко у дебати од 3. дек. рекао и захтевао. „П. Напло“
хтео би да ону дебату на своју корист употребити, и у
тој тежњи неустручава се нас управо денунцирати
влади. Ми се такмичемо са њом, јер иначе би се
убојали били и говорити, што смо говорили; сажаље-
вати пак морамо партију, која се тим средствима, па и
то још према слабијим служи. У данашњем листу не-
мамо простора за тај чланак „П. Напове“, али ћемо га
саопштити и коментовати. —

Романи су у смешани одбор за народности иза-
брали Бабеша и Ходоша. Одбор свој посао ради, и ако
се сложимо, као што је наје, предаћемо заједнички
предлог Србаља, Романа, којима ће и Русин Добран-
сти, а можда и Словак Адоф Сентивањи приступити,
одбору или самом сабору.

Јуче су и Срби и Романи учинили корак, како да
и ствар „народности“ у расправу дође, и да се бар с
једнаком журњом, као и државоправна, ради и изрази.
Мислило се најпре, да сви подпишемо предлог на са-
бор ad urgendum, но после се узме краћи пут, и г. Ма-
појловић с једним Романом запитају Њарија, као пред-
седника одбора 11-рице, да ли мисли те послове пре-
дузети; он је одговорио, да ће одма после божићни
Ферија предузети и настојати, да се ствар брзо сврши.

Одбор 67-рице такође ће после божићни Ферија
посао одпочети. Досад су само 2—3 седнице држане
у којима се договарало, да ли се седнице одбора ја-
вне или тајне буду. Решено је, да буду јавне, али са-
мо за посланике; искључени су референти новинара,
али ће стенографи бележити све говоре, и новинама ће
на вољи стојати, одатле извештаје своје црпити. Од-
бор ће моћи закључити, да се од случаја на случај у
тајну седницу преокрене, у којој стенографи бити не-
ће — да ли и посланик не, који чланови нису — није
опредељено.

Данас је последња седница била. Гр. Андраши
као подпред. поднеће адресу Њ. В. у друштву с та-
верником као председником горње куће. Седнице су
одложене до 3. јан. 1867. п. р.

Бајст и Мајлат дошли су данас у Пешту, јамачно
на договор с корифејима Деакове странке.

ДОПИСИ.

Из Ст. Кера — Знам да ће многи читалац „За-
ставе“ зачуђен упрти очи на овај допис, који без сва-
ког уметничког накита лоће с истином на среду, но
који такође можда никад не би угледао света у наро-
дном листу нашем, да ми не дође до руку она књижи-
ца под насловом „Зашто наш народ у Аустрији про-
пада.“ Заста се морамо дивити оном врлом Србину,
који је речену књигу онако вешто написао, и све мане
и зла наша, са којих пропадамо, онако ствестрапо ис-

питао и навео. Но да је исти описалац зала наших имао више посла код сеоске куће, још би више имао доказа, зашто наш народ на све стране морално и материјално пропада. Нека ми је слободно у том погледу само два три примера из нашег „правосудија“ навести, па нека они сами говоре, каква опасност нашем народу код таког кривог правосудија прети.

Догоди се, да је један наш овдашњи Србин мало напип, или што по рекли угрејан, смотрио у пемчевом винограду, неколико младица шљива, и почем му се допади, сиђе се с кола те ишчупа десетак комада, да код своје куће посади. Немац прочује за своје младице и тужи Србина сеоској кући. Србин до душе таки призна да је учинио, и да је мало напип био кад је то учинио, но да је готов вратити шљиве натраг и што је право, да плати. Шта мислите, Срби браћо, шта су стале Србина пемчеве шљиве? близу 200 фор. Али ваља знати, да је кнез Немац, а до њега с десна и с лева Немац у сеоској кући. — После тога није много времена прошло, а дођу два Немца у моју башту и одсеку три дрвета вишњова за камише, која сам сам својом руком посадио и која су почела рађати. Пресуду је кнез изрекао, и та је пресуда била три форинга, па при свем том подерао сам један пар обућа, док сам новце добио, као да је кнез мислио: овај ће долазити, пак ће се и манути, а мени ће остати 3 фор. у џепу. Сад узмимо сарамерност суда и правде код оног Србина и код ова два Немца!

Но да се не би још когод усудио рећи, да су то све поједини и незнати случајеви, ево ћу још један прили и гори навести. Дођоше лопови па ми обраше њиву кукуруза. Дај вози на њиву два општинара, па и то на срећу оба Немца, који једва оценише да фали девет цакова кукуруза. Нећу да питам, које дужан да плати, да ли сержани, или они који су ухваћени. Доста то, да ме је кнез све до данас вортао и да је данас сутра Божић, а ја још наплаћен нисам. А што сам дангубио више од двадесет пута, то се ни на ум не узима. Ако се потужим г. нотарошу, он вели, да се то њега ништа не тиче; ако Србину ешкуту, а он слаже с рамени и одговара: ето кнеза!

Сад узмимо само, кад сеоске старешине са мноштак тако раде, а да шта чине са неписменим Србином нашим, и како ту тај може опстати? Питам даље само, како може човек ладнокрван остати где се на очиглед неправда чини.

Држим да је за овај мах оволико доста. О промени кнежевој, мислим, да ћу имати шта више јавити, ако узбудемо могли Србина наћи у целом селу за кнеза. И лане су хтели Србина да изберу, јер је српска година била, али не нађоше ни једног „способног“ (1) за тај посао. Ја не знам само, како су онда кнезовали, кад није било ни једног Немца у Керу?!

Л. У Митровици 5. декабра. Држим да ће читаоци „Заставе“, а и цео српски свет хтети да чују рад наше вредне омладине; с тога ево јављам како се амо схваћа и испуњава омладински задатак.

Пре кратког времена давала је митровачка певачка дружина беседу, која је као што сам у своје време јавио, сјајно испала. Али том се приликом наша омладина уверила, да су оваке беседе скопчане свагда са више мање трошка, и тако је велики део наше сиромашније публике искључен од ове лене и поучне забаве, на којој би чуо и видео, шта је српска свест, како звони српска искрена реч, и каки је српски чар. Како да се учини, да нико од нас из таквих лепих и поучних забава небуде искључен? Наша омладина, представљена честитим члановима српске читаонице, мисли да ће најбоље олакшати свакоме Србину приступ на беседу, ако заведе вечерње забаве по оном примеру, као што су у Русији тако зване „вечери“. Те би се „вечерње забаве“ држале у српској читаоници сваке недеље, или сваке друге недеље, или сваког свеца. Ту би певачка дружина наша певала неколико светских песама, и једно две црквене песме дотичног свеца или недеље; ту би могли и поједини певати, или што декламовати, или што из наше књижевности научно и забавно читати. И на те би вечерње забаве имало приступ и мушко и женско, и мало и велико, и богато и убого, које српску реч чути и српском душевном радом заложити се жели.

Таке „вечерње забаве“ одговарале би заиста животу и обичајима народа српског, и њима наша омладина жели да одпочне извршавати закључке целокупне српске омладине.

Ја унапред честитам племенито предузеће честите митровачке омладине; а честити наши грађани одавно су као одушевљени родољуби познати; они ће, уверен сам, на руци бити племенитом подузећу омладине наше. Желити је, да се на нашу честиту омладину и други угледају, па да што ређе приређује беседе са игранкама, на које се у белим аљнама у ланкованим ципелама и гласе-рукавицама, по примеру западњака доћи мора, што је по народ наш луксус и убитачно, а духу и обичајима српског живота неодговара. Нетреба наш народ да се умеће у туђ калуп, који би му породични и друштвени живот угњечео; у себи самом има он да нађе изворе снаге и напретка свог.

Из Јајца у очи св. Андрије. Овде у Јајцу догодила се Давиду Шкаљу из Ступње ова несрећа. Тај Србин домаћин је куће у којој до 30 челади има. Он је на својој ливади био припео коња, а цигани, који су на другој ливади били, украду са тог коња узду. Кад Дивид опази, да му нема на коњу узде и жвала, оде код цигана изтраживати, ал ненашавши, упути се завити на тужбу. Завтија заповеди циганима да узду изнађу. Пошто завтија оде, један од цигана счепи Давида, а други га сјскиром у слијепе очи удари и на замљу га обале и умртве. Сутра дан кад Давид кући недође, поче га брат тражити и на жалост своју нађе га у води утопљена. Брата извади, и убијце тужи суду. Сад се ови бране велећи, да су Давида хтели пребацити на ону страну воде, да се неукваси, да су му дали коња, али је коњ пануо и тако се Давид утопио!! Видећемо шта ће суд пресудити.

Женева 29. подем. Овде се живо спрема за рат. Тај рат, ако се збуди, биће крвав и ужасан; биће свети рат, јер народ овај, нетражећи ни од кога ништа, бориће се, ако га ко нападне, као љути лав за одбрану своје отачбине, у којој он од толико векова највеће људско благо — своју народску слободу — ужива. Два су средства, којима се он за овај свети рат спрема; још већа слобода народска и још боље оружје од досадашњег. Не би знао човек да каже, коме се од ова два средства већа пажња поклања. И за једно и за друго све је живо узаврело. Скупштине, лопце, новине — све се то занима радом о што већој слободи народној и што бољем оружју.

Обшти је глас: да оружје тек у слободним рукама доноси слободу, а оружје у робским рукама робство — свеједно да ли од стране туђина или од стране свога. Тако и што веће благо има народ да брани, тим ће га с већим одушевљењем и јунаштвом бранити. — Каква разлика између овога схваћања и схваћања београдске господе, која хоће да најпре учине народ робом, па онда да с робом војују за слободу! За слободу? — Може бити! — али чију?

Што се оружја тиче, о томе се овамо целе јесени држале комисије и испитивало разна ново оружје. Ако се добро опомињем, пробало се више од 40—50 разних модела; а много их је остало и неиспитано. Све се сагласило да се прими пушка коју је изумео американац Винчестер, и која се по њему и прозвава Винчестерка. Макар да нисам човек од те струке, ја сам читао све што се о разним испитаним моделима за и против присало. Винчестерка је заиста чудан пример савршенства у овој струци. Хвале је да одговара свима условима доброг оружја, да неможе боље бити: солидност, даљина и брзина метања, простоћа механизма, простоћа и брзина руковања (пуњења и избацивања) — све је ту. Осим свега има и једну хазну у коју се у једанпут метне по 13 вишека, па се само вуче за језичак и пуца. Изучен солдат може редовно у минути 14—15 метака избацити. Ове резултате недаје, кажу, ни Шасепотова пушка, нити икоје досад познато оружје. Један официр Швајцарски беше подигао сумњу, што се оне хазне тиче, да ће се т. ј. кад се испразни, новим пуњењем изгубити онај добитак времена, који се представља, — и беше позвао све зналце, да се у новинама договарају, како да се та као једна мана те пушке поправи. Но одмах у првом броју затим читам, где му се објасњава, како ни тога јединог недостатка код Винчестерке није. — Г. Винчестер понудио се да отвори у Швајцарској фабрику овога новог оружја и влада се томе показала склона. Живила слободна Швајцарска!

Аустрија.

Нова адреса угарског сабора незадовољава владу, као што „Ендепад белж“ из Беча дознаје. Аустријска влада била би се надала да ће исти сабор учинити неке уступке; а кад та нада није испуњена, сад се неможе предвидети, шта ће се из Беча предузети. Међутим поговарало би се у Бечу, да ће влада ту сазвати неку већу, састављену од најчувенијих политичких мужева свију народности Аустрије, па ће тај већи поверити на савест, да каже шта и како да се чини за опште уређење царевине. Влада не би нимало утицала на закључења те саветодавне веће, и ограничила би се на само захтевање да се одржи војничко, финансијско и царинско јединство царевине. Питање је само како би значаја имао сабор политичких мужева састављен приватним а не уставним путем, и шта би помогао његов глас који не би био обвезујући ни за народ ни за владу?

Бечки званични лист вели о адреси угарског сабора, међу осталим: „што најпре у очи пада, то је, да се у истој адреси нигде изречно некаже, да сабор неће моћи продужити своју радњу, докле се подпуно у истини необнове закони од 1848 и непостави одговорно министарство.“ И даље: „нити је сабор са јасним речима изјавио да хоће да своју радњу услови истинским обновљењем правне непрекидности, нити смо ми овлашћени да изјавимо наше уверење, да би он могао и без тог обновљења даље радити. Негубећи надежду у започете преговоре изарањања, званични лист најпосле додаје: „данас, онако исто као и одпре, очекујемо све од патриотске увиђаности и политичког мужанства људи, који се у Угорској сматрају несамо као вође умерене странке него и као вође саме земље.“

Новије.

„Пестер Лојд“ дознаје из Беча, да председник српског савета г. Мариновић оставља то место, пошто се уверио, да ће Аустрија пријатељски посредовати између Србије и Турске, тако да ни прва „са својим захтевањима“ ни последња са „својим, ма формално и сумњивим правима“ испретирује. „Уосталом, Србија је — пишу из Беча — већ и сама водила рачуна о положају ствари, у колико је својим захтевањима дала облик „прошенија“: да би султан „из благовољења и ради успокојења српског народа дигао турске посаде из градова“ (у Србији), што би значило, да влада београдска неоснива своја захтевања у Цариграду на народном праву, него их подноси као молбу за милост.“ Да је „прошеније“ београдских дипломата послано у Цариград, испод достојанства народног: то морамо веровати све докле ти дипломати са својим „актима“ не изиђу на јавност, као што то интерес и част Србије неодољиво ишту.

Из Атине телеграфишу 1. дек.: „једна инглеска лађа довезла је хришћанске фамилије Кандије. Услед тога Атинјани су гомилама ишли пред инглеско посланство и поздравили су одушевљено инглеску заставу — Мустафа паша кренуо се са војском на Селимос и Кисамос.“

Париски „Франс“ пише: „разноси се по Паризу нека замашна новост о цару Максимилијану. Али пре него што би је објавили, очекиваћемо поузданије вести. По „Тајмсу“ Максимилијан био би постао апсенник својих противника у Мексики.

По једном телеграму из Петрограда од 7. о. м. „у Египту се очекује инглеска војска; спремно је што треба, да ту може обстати месец дана. У Александрију су дошли 10,000 француских војника; они су опредељени за Кохинхину (?), али ће остати неко време у Египту.“ У истом телеграму вели се, да је руски посланик у Цариграду први званичном посланицом (нотом) огласио признање румунског кнеза. На који ће начин остали посланици изјавити званично признање истог кнеза, остаје да се види.

Гласовање у загр. сабору овако је: 86 гласова за адресу, 44 против, 4 нису гласали.

Од више младих Срба, који се у страним земљама уче, стижу нам изјаве, у којима се одушевљено одобрава досадашњи правац политичне радње г. др. С. Милетића, било као посланика на јавним саборима, било као уредника „Српског Дневника“ и данас „Заставе.“ У истом смислу дошле су нам изјаве и из Ирига и В. Кикинде, и то прва са 26, а друга са 58 потписа. Те изјаве писане су пре него што се могло видети из прошастог броја „Заставе“ да прекидамо разговор о правцу политичне радње, који је постао за сваки здрави разум тако јасан, да није потребно и даље доказивати га; но ми ипак молимо оне, који су нам споменуте изјаве послали, да нам не замере, што их у нашем листу непечатимо.

Од српске омладине „Зоре“ у Бечу добијасмо за погорелце Лединачке 40 фор. а. вр. које на своје место одправљамо. Уједно јављамо, да ми таке прилоге на г. проф. Савковића, Лединчанима шиљемо, а ако је Лединчанима другачије наручије, да нам изволе јавити.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Ж. П. Спсак 17. декабра. Прошла недеља нам прође без велика обрта на тржишту као и без великих промена у цени. — Насприм других тржишта овде су цене у шеници нешто пале; међутим имаони робе непуштају ову из руку и надам се скоро бољој цени. Продато је 5700 ваг. бечкер. шенице 85½ ф. 6 нов. 3500 ваг. банатске шенице 87½—88 ф. 6.90, 95 нов. ф. 7 1200 ваг. ражовите шенице 84 ф. 6.20, 3000 ваг. бојанске транзитне шенице ф. 5.50, 60 нов., 9000 ваг. босанске транзитне зоби ф. 1.70, 75 н., 1200 ваг. хрватске зоби ф. 1.85. Време имадемо кишовито, и воде доста.

Дукати	6.50
Сребро	128.16
Стање воде 4 — 7	над 0, долази.

О Г Л А С И.

Оглас.

Тридесет породица у Ковину у граници осигуравају једном медицине доктору годишње 500 ф. а. в. на звање лекара; који тако поступити жели нека се изволи ради дами уговора обратити на г. Стојановића.

Науман сасвим одати се другом начину живота, јављам, да сам рад до продам моја непокретна добра у Србији, по имену: 1) један велики плац у Београду, и 2) један савлаш од 100 дана, одабрање земље, код вароши Шаба. Услови, који су врло пробитачни, могу се сазнати у уредништву „Заставе.“

Женева (у Швајцарској) 1. децембра 1866.

Милован Јанковић.

Овим бројем разасиље се позив на предплату немачкога листа „Фајерабенда“.

слов уставности, одговорно министарство. Ми смо уверени, да је то једини пут, на коме В. Велич. сигурност престола, као и снагу и силу државе утврдити може, јер само на тај начин моћиће се постићи, да свака поједина земља, почем са пожртвователном готовости државу противу спољашње опасности брани, уједно и свој сопствени устав брани, и да слобода једне земље слободи друге за подршку служи. (Саглашавање.)

„Немогућно је да В. Велич., тежући за постижењем те високе цели, одрече подпуно обновљење угарског устава који вековима постоји и ујемчан је свечаним основним уговорима; немогућно је да В. Велич. непази најмилиствима на основно начело државног права, по коме је прва и најсветија дужност силе, да неповредиво чува и извршује законе правно постојеће, докле се редовним путем законодавства неукину; немогућно је, да ће В. Вел. хтети непажењем на то начело поколебати веру и уздање народа В. Велич. на сигурну будућност њихове уставне слободе.

„С тога нека ба В. Велич. пре свега повратио угарском народу његову уставну слободу, да би он, у својим привима обезбеден, могао у слози јачати, материјалном снагом растити на и за престо В. Величства у свима опасностима сигурна подпора бити.“ (Живи дуготрајни усклици: „Живио“!)

ДОПИСИ.

△ Загреб 2. децембра. Јављено вам је већ како су се дворанашка и изложбена странка у новом (?) политичком програму, који на ништа мање него на оживотворење поједног релативитета у новом облику смера, сложиле ова фузија инаугурирана је почетком ове недеље свечаним ручком, ког је бискуп Штросмајер код себе дао, и на ког су сви знатнији партијисте једне и друге странке позвани били; слога и љубав била је преноручивана, да би се спасоносно дело по домовину сретно свршило. У саборској седници од среде читано је извешће одбора, који је имао свој предлог учинити о извештају регниколарне депутације пештанске; испочетка владаше тихоћа и мир, ал кад се стаде диплома и велички патент спомињати, завлада трајно мрмљање на левици и на галерији; истим начином саслушано је и читање адресе, која се на извештају темељи и која је као што из веродостојног извора сазнајем, већ и на чисто преписана била, да се може, ако би се одмах примила краљу поднети; на то је смерао предлог Дучковићев, који је проти изричним нормирању пословника захтевао, да се адреса одмах у претрес узме; овај је предлог бурну дебату произвео, а само одважним настојању левице пошло је за руком, да се дебата о извештају и адреси до недељка одгоди. Левица је имала пуно право то захтевати, јер сам пословник прописује, да се одборна извешћа и предлози имају барем три дана прије читања натискани поделити међу чланове; да се је при тако важном предмету животном, који засеца у све структуре државног права троједне краљевине још који дан додао тим је праведније, што дотично извешће садржи у себи такве предлоге, којима се нико жив надати није могао; с тога је врло добро приметно заступник Стојановић, да одборски извештај садржи сасвим друге предлоге, него на прављење којих је по сабору овлашћен био; будући су обе регниколарне депутације очитовале да лист договарања није прекинут, то је виђало предлог учинити, којим начином да се договарање настави, па кад се место тога предаже нова организација Аустрије и рајхсрат новим лицем, што је девета брига одбору бити имала, то је паравне ствар да се на тако изненадни предлог одмах дебатовати неможе; журба којом се је о томе с противних странака настојало, пробудила је сумњу у неким заступницима, којој је др. Брић израз дао, кад је говорећи за тридневни рок нагласио, да он ни онда кад би заповед, било из Беча било из Пеште стигла, да се адреса одмах поднети има, на то пристати неће. Од уставно народне странке поставили су на сто куће посебне предлоге др. Стојановић и Мирко Боговић за настављење договарања са Угарском; а као што позвано сазнајем саставио је заступник Јован Живковић обширан и образложен меморандум уставно-народне странке, који ће народу политичко сматрање те странке обележити; изаћ ће се увидити, да та странка, која се по кривом схваћању њезиних намера мађаронском назива, народност, ал покрај ње и уставност истом ватром љуби, као ма која странка овдашња, која се тим насловом поноси. — Познато ће вам бити, да је Старчевић хотио о споменику Јелачића бана нешто у сабору говорити и да му је барон Кушлан посве непарламентарним начином говор пресекао; данас приповедају, да су овдашњи ђаци ради тога барону Кушлану ноћас све прозоре блатом замазали, у обште су се симпатије овдашње публике знатно променуле, од кад се зна куда нека господа намеравају. У недељу ће бити откриће споменика Је-

лацића бана, на тргу истога имена; свечаност ће бити готово сасвим војена; с тога се скупљају већ од неколико дана војени частиоци са свих страна; говори се, да грађани у супрот наговарању од стране магистрата, неће осветлити своје прозоре и да неће окитити своје куће са народним заставима. Поговарало се да ће на исту свечаност доћи архивовода Албрехт, а сада се очекује само један царски побочник*).

*) Овом допису дајемо места у нашем листу, што поштујемо свачије уверење. Кад поштујемо свачије уверење, невелимо и да свачије уверење делимо. А нека је и овом приликом на знање, да дописи које наш лист са тако разних страна доноси изражавају мишљење оних који их пишу и пишу. Наша начела и наше тежње излажемо ми у својим сопственим чланцима и изјавама. Ур.

Б. М. У Долову 18. нов. Комисија за изравнање Србаља и Романа имала је код нас доћи и свој рад одпочети 15 нов. у два сата по подне. Г. комесар мајор Мартини и г. прота Лазар Стефановић дођоше на уречено време, изасланици пак романски г. прота јамски Јосиф Поповић и епископски секретор г. Јован Вартоломеј стигоше у сами мрак, неки веле зато, што је пут хрћав био, други пак боље примећују, да су се намерно закаснили, и то зато, да би г. секретар преко ноћ за своје мајсторје више времена имао. А да је баш то прави узрок њеном закасњењу бије, о том нас је г. секретар ipso facto довољно уверио, о г. проти Поповићу морамо рећи, да се одвећ лојално понашао. Неможемо констатовати, да је г. секр. још тог вечера агитирио, ал то смо очима гледали, како је сутра дан у јутру с Романима јавно пред канцеларијом шурово. Један свестан Србљин, побојави се да г. секретар својим илегалним поступањем Романима нас неогорчи и жалосне призоре неизазове, уђе у канцеларију и јави шта се на пољу ради. Г. комесар одма да г. секретара себи звати, и примјети му, да њему није слободно народ бунити, јер то са законом калидира. На одговор г. секр., да он мора с Романима у познанство ступити, да им мора ствар разјаснити, учини г. комесар примедбу, да они, који су ту ствар покренули, морају је зацело и поњати и разумевати, да је дакле његово разјасњење излишно. На то није умео г. секр. ништа одговорити, и морао се свог језуитског начела „цјел правда средство“ на час оставити.

После тог акта одпочне комисија свој рад. Почем је г. комесар сакупљеном народу јавио, како се знаменити број Романа, — јер многи су у заједници са Србљима остали, од србске јерархије одцепити желе и да је за ту цел комисија дошла, буду Рмани појединце у канцеларији испитивани и за деобу се до 167 породица изјаве. После тог ступи на среду одбор србски (25) и романски (9), да се о начину деобе поразговоре. Г. прота Стефановић разложи им прво дотичне три тачке саборског закључења, које су царско потврђење добиле (Није то саборско закључење, већ „наредба о нама без нас“, коју је већина сабора приклоњеном главом примила, или боље рећи саслушала. Ур.) и које су за њиову деобу меродавне, и зашита Србље, да л су заједнички с Романима једну и другу цркву и школу правили. Они одговоре, да су нову цркву и школу о заједничком трошку зидали, но да су стару Србљи искључиво подигли. На искање г. проте, да то последње доказима подреде, примјете они, да су протоколи и други писмени докази о турском рату изгубили, и да су они тако од своји стари слушали. То тврдење, да је стара црква чисто србска задужбина, иоводише Романи у сумњу, но ни они немогоше доказати, да су при зидању старе цркве учествовали. Кад се то ad referendum узме, Србљи изјаве своју готовост, да би са својом браћом Романима и даље у заједници остали, у случају пак, ако би се Романи од њи коначно одцепити хтели, они су готови, да им припадајући део, т. ј. четвртину од свег оног, на што право сопствености имају, изплате; и то за двадесет година, — јер и хрћаве године могу напустити, а од тог времена да сви in statu quo остану, и заједничким обделавањем иберландске земље Романима капитал праве. Романи, који се на то за коначно одцепљење изразе, усвоје тај предлог Србаља с том само примедбом, да им је дуго двадесет год. чекати, већ да одредјељење рока о стављају вишој власти. Кад се све то у протокол узе, примјети г. секр., Вартоломеу, да се код нас три парохјалне сесије налазе, како би виша власт могла народити, да се после смрти једног од садашњи србски пароха једна сесија романском парохи уступи. Тим изазван примјети сад наш г. прота, да се и то у протокол уврсти: да је овде број Србаља толики, да по ц. кр. рескрипту (§. 37 деклататориума) и у будуће могу три србске парохје остати, и да овде преко 400 ланаца иберландске земље има, одкуд ће се лако романском парохи сесија дати. С тим примедбама оба заступништва протокол се заврши и комисија свој рад доврши. Како ће решење одозго доћи, идемо да видимо.

+ Беч, 25. нов. Нашој ће публици бити из „Заставе“ познат млади Србин, Јопа Савић, (родом не из Новог Сада, као што је пре јављено, него из Н. Бечеја,) који се не по каквој нужди, по случају или по прилици, по из праве љубави к позоришној вештини, и што је у себи позив на то осећао, одао позоришту, и да би се у том боље усавршио, почео је свој вештачки живот на позориштима у Немачкој. Пратећи ја ову вештачку сруку, наиђем у Аугсбуршким новинама на две рецензије, које се на овом нашем младог вештака односе, и које вам са оном радости саопштити и тим, која обузима Србина, који жели да и наше младо позориште народно што пре процвета, радује се, кад види, да се на овом пољу развија снага, која ће моћи нашем народном позоришту од велике користи бити. Дај Боже, да материјална снага нашег позоришта тако одјача, да се у њему прави, освсдочени вештаци народни одомаћити могу. Ове две рецензије гласе:

„Аугсбург 27. (15.) окт. Четвртак 25. (13.) октобра „Силетка и љубав“ трагедија Шилерова. Једва смо опет једанпут на класичном земљишту. Представа овог прекрасног Шилеровог створа служи на част предтављачима главни с мањи улога; они су велики задатак достојно решили, и своју вештину сјајно освсдочили. „Фердинанд“ г. Савића опет је показао многострани таленат младога вештака. Угодна спољашност спојена је са снажним органом у г. Савића. Његова је игра лака и пријатна, без претеривања, а говор му је течан и благ, као што му улога захтева. Његов му је „Фердинанд“ врло добро за руком испао, па зато му проричемо лепу будућност.“

Друга: „Аугсбург 12. нов. (31. окт. У свечано освсћењом и врло добро посећеном позоришту представљено се прошасте суботе 10. нов. (29. окт.) у славу дана рођења Шилерова његов „Вилхелм Тел“. Што се представе „Тела“ тиче, можемо рећи, да је врло задовољила, јер су главне улоге у најбољим рукама биле. Пре свега заслужује г. Бенке, носиоц насловне улоге, да га са признањем споменемо, улогу је тако исто добро схватио, као што му је игра племенита, импонувајућа. Г. Савић „Мелхтал“ био је несравњен. Видило се, да је улогу своју са љубави прихватио, да ју је са великим трудом проучио, па зато му и беште представе његова пуна чувства, у којој је срцу говорио, — као музика текли су му са усана његови, красни стихови Шилерова. Г. Савић је сјајно одиграо своју улогу. Већ сама спољашност његова морала је свакога нридобити, а игра му одговара сасвим духу песничког створа. Већ давна нисмо видели тако добру представу ове улоге.“

Овоме је младоме вештаку нашем, као што сам се известио, 19½ година; на пролеће иде у Вајмар, почем је тамо на дворском позоришту ангажован.

Ја ћу одсад нарочито пратити успех нашег младог вештака, и нашу ћу публику о том извештавати, знајући, да је сваком Србину мило, кад чује и сазна, да се млади Срби у што више струка просветног и вештачког живота одликују, и наду нам задају, да ће то леп млади свет бити, на ком будућност народа нашег остаје.

У Нађфали 18. нов. Прошле недеље држана је овде беседа у корист србског народног позоришта. Дивно је било погледати, како врви гомилама и мало и велико и старо и младо, да види и чује Србина у слогџи. Беседа се одпочела са „Ја сам Србин“, затим је декламовало на обште задовољство, младо Српче, Св. Стамаранов: „Српска мати и дични њен дар“ (од Срдића), после тога одпевало се „Чуј Душане“, даље следовала су декламовања из српских народних песама: „о јунаку Краљевићу Марку, о пропасти царства српског, о женидби Душановој итд.“ На свако певање и декламовање одазвало се бурним одобравањем. Састанак је ваљаном беседом закључен. После је дошла игранка; играло се до пред зору. Највећу захвалност заслужују г.г. парох З. Јокић, Д. Панџуровић учитељ, и честити кнез општински Рада Воштинаров, који засведотише и речи и делом да им народна ствар на срцу лежи. Чист приход од беседе износи 11 фор. и 40 н.; те новце шаљемо преко вас народном позоришту. (Послалисмо их коме треба. У.)

ИЗ „ЗОРЕ.“

Очекујући сваки дан долазак председника свог, није се „Зора“ упуштати хтела у избор чланица својџи. Председничко писмо, пуно лепи предлога за „Зору“ прекину ово очекивање, јер председник сам свој долазак на неизвестно време одлаже а избор чланица у њему препоручује. Пошто се стари чланицџи лепо захвалише, предузе се нов избор. Као при сваком избору тако је и овде било — бурно, тако да је избор пуна два сата заузео. На предлог једног члана избере „Зора“ себи за председника досадашњџа, уважавајући заслуге његове по „Зору“ и по целу омладину — једногласно. Предузето тајно гласање осталих чланица показало

је — да „Зора“ у својим лањским заступницима велико поверење има, јер су највише гласова добили — стари чланови, те тако и за ову годину остаје за подпредседника Лаза Стевановић, за тајника Вл. Ђорђевић, за благајника Милан Савић и за књижничара Иво Маринковић. За тим су прочитани предлози председнички, и будући да су ови врло важни, а и време већ увелико превалило — одложи се претресање њих на идућу седницу т. ј. на 19 Нов. т. г.

На овој седници претресапи су предлози г. председника Бр. Стефановића. Предлози ти се односе на саме Зорине ствари и на ствари омладинеке.

Што се Зорини ствари тиче, предлаже, да се избере 1.) одбор, који ће прегледати рачуне и стање благајнице „Зорине“. Изабрани бише: Добројевић, Самфир и Рашковић. 2.) Одбор, који ће бригу водити о „Зорини“ новци, што су код Г. Милана Јовановића. Г. председник обећава да ће изградити сам операт — и зато се одлаже избор тог одбора до његовог доласка. 3.) Одбор, који ће се бринути о Вуковим ликовима и стању новца, добивених и недобивених од продатих ликова, решено да тајник преко новина позове све оне које новце ил ликове имају да једно ил друго пошљу.

Даље предлаже за омладинску заједницу следеће:

1.) Одбор, који ће се бринути за омладински календар. Изабрани су: Владан Ђорђевић, Бранко Николајевић и Велимир Ђорђевић.

2.) Одбор, који ће пресуђивати дела, која „Зора“ добије, за „омладинску заједницу.“

Изабрани су: за медицинску струку: Др. Бранко Стевановић, Лаза Стевановић и Лаза Докић; за правничку струку: Велимир Ђорђевић и Божидар Ракић; за хемичку струку: мађистор фармације Коста Николић и Ђ. Бастаја; за техничку струку: Васа Давидовић и Лука Ковачевић; за лепу књижевност: Владан Ђорђевић и Мил. Ђорђевић.

3.) Одбор који ће прегледати рукописе лањске „Зоре“ и „Задруге“, избрани су: Лаза Стевановић, Вл. Ђорђевић, К. Корка, М. Ђорђевић и В. Давидовић.

4.) Предлаже, да се тајнику даду два помоћника за послове омладинске. Почем предузети избор врло разноврсна имена донесе, позове председник да се когод добровољно јави јавише се; на то два члана. Председник даље предлаже одбор, који ће поделити послове тајничке — ово је остављено њима самим, да разреду.

После ови предлога прочита тајник писмо „Словенске друштине“ у Цирику, којим позива зору да с њом у писмени саобраштај ступи. Друштво је у својој овој позив и тајник прочита писмо, које је спремио, да га као одговор пошље. Неколико чланова држало је, да овако писмо неслаже се са задатком зориним, али најпосле сви пристану, да се пошље.

За парастос покојном члану „Зоре“ Др. Бастићу послата су два члана, да замоле руског и проту Г. Рајевског, да овај парастос држи.

Ове седнице имали смо два мила госта, г. Лоренца председника „Славије“ и још једног члана истог друштва. Тајник поздравиле кратком беседом госте, и г. Лоренц се лепо захвали, позивајући „Зору“ да и ове године учествује и суделује на скупу свију бечких словенских друштава.

За тим се седница сврши.

Свим омладинским друштвима.

У својој седници држаној 12 Нов. т. г. закључила је „Зора“, да неступа ни с једним србским друштвом у дописивање, нанадаљећи то за нужно, јер ће и онако рад свој у „Застави“ и „Вили“ јављати, и позива у једно и сва друштва омладинска да и она рад свој преко тих листова јављају. Тим ће начином и сав српски свет рад своје омладине дознати моћи.

Позив:

У својој седници држаној 19. Нов. т. г. предала је „Зора“ подписаном одбору, да се око уређења омладинског календара за 1867 г. брине. Позивају се дакле сви они, који би хтели своје умотворе или друге какве чланке у овој календар метути, да те што скорје подписаном одбору под адресом: Vladan Gjorgjević Wien, allgemeines Krankenhaus пошљу.

У Бечу, 27 Нов. 1866.

Одбор за уређивање омл. кален.

За тајника:

Бранко Николајевић

помоћ. тајнички.

Новије

Из Загреба нам телеграфишу 5. о. н. да је тамошњи сабор свршио ђенералну дебату адреску.

„Монитор“ париски, који до јуче тако упорно тврђао, да је покрен Кан дије угушен, сад и сам признаје да је тај покрет у пуној сили. Ево шта званични париски лист најпосле о Кандији пише: „ново оживотворење покрета крићанског пм4 се приписати недовољности турских стражећих рагни лаба. Страни

агитатори који су наново донели немир на острво, могли су сасвим лако и слободно добродити и извести се у Кандији са чебаном и раном. Положај као да се мора променути. Послеће се извештај број малих ратних пароброда ради ојачање турске страже око острва.

Париска „Франс“ пише о оружану Белгије и Швајцарске међу осталим ово: „кад видимо те народе којима је уговорима ујемчана независност, да се оружују и утврђују; неможемо, ди им неповичемо, вицепате уговоре који заштићавају независност вашу. Поред тих уговора свако ратно спремање са погледом на спољашње ствари, јест одрицање од неутралности. Свака сила има право рећи: „ви рушите уговоре; ви се противу мене спремате на рат, или ви у корист мојих непријатеља остављате вашу неутралност.“ Таке речи званичног француског органа пробудиле су и у самом Паризу необичну пажњу, тако да се исти лист наскоро нашао принуђен изјавити, да оно што је рекао противу оружања Белгије и Швајцарске непознатица намеру владе француске да те земље освоји, већ је просто мишљење његово о правном положају Белгије и Швајцарске наспрам сила, које јемче за њихву независност.

„Тајмс“ доноси о измирењу Аустрије са Угарском један чланак, у коме највише падају у очи ове врсте: „испуњење данашњих захтевања Угарске водило би Аустрију дуализму, који би је свео на положај Шведске и Норвешке, само са разликом, да се две скандинавске краљевине састоје из једнаких и уједињених народности, докле би у Аустрији сваки саставни део био крпеж од непријатељских раса.“ И на другом месту: „Светост угарских права несме Аустрију склонити да се сама убије. Лепе речи Деака и његови колега не треба да Аустрију наведу да се Угарској преда на милост и немилост. Нека се обнови устав од 1848, и Аустрије је оборена а Угарска се неће подићи. Докле је Аустрија то што је, њена права снага лежи у њеним немачким областима. У Немцима мора она у у часовима опасности тражити своје спасење.“ (Ко да ту неупозна глас централистичке немачке странке из Беча?)

Из Лондона телеграфишу 5 (17) децembra: „влада Северо-Американска позвала је пану у Америку, и понудила му лађе за довоз; у Америци био би он сигурнији и независнији него игде.“

По једном телеграму из Марсеља од 1 децembra, „атински листови доносе неку адресу од побуњеног округа Аграфе, у Тесалији; у тој адреси искала би се у грчког краља заштита код европских сила.“

ИЗВЕШТАЈ

о рачунима ручне касе срп. нар. позоришта.

Месеца августа т. г. било је:

1. Прихода.

Сувишак од пређашњег месеца 73 ф. 3 н., скупљено од предплате и прихода на каси 1258 ф. 27 н., а помоћ од главне благајне (код одбора у Новом Саду) 503 ф. — Свега 1831 ф. 30 новчића.

2. Расход.

Плате и користнице 1070 ф., станова 70 ф. 50 н., кирија и грађење позоришта (бине) 62 ф. 50 н., Музика 102 ф., намештај и реквизите 1 ф., осветљење 63 ф. 6 н., манипулација 3 ф. 45 н., цедуље 93 ф. 60 н., трошкови представе и ситнице 34 ф. 80 н., ванредни трошкови 43 ф. 84 н. — Свега 1544 ф. 75 н.

Тако је остало сувишка 286 ф. 55 н.

Месеца септембра.

1. Приход. У Новом Саду, од две преставе 115 ф. 36 н., помоћ из главне благајне 915 ф. 77 н., приход г. Максимовића при садирању рачуна 1 ф. 57 н. — У Земуну 600 ф. 63 н. — Свега 1633 ф. 33 н. — Са сувишком прошлог месеца чинило би: 1919 ф. 88 н.

2. Расход. Плате и користнице 972 ф. 68 н., станова 77 ф. 58 н., пут 137 ф. 66 н., кирија и грађење позоришта 69 ф., музика 14 ф., гардероба 2 ф. 8 н., намештај и реквизити 5 ф. 20 н., осветљење 44 ф. 17 н., манипулација 31 ф. 80 н., цедуље 66 ф., трошкови представе 68 ф. 42 н., библиотек 2 ф. 80 н., ванредни трошкови 98 ф. 67 н. — Свега 1587 ф. 26 н.

Према горњем приходу остаје сувишка 332 ф. 62 н.

Примедба. У „Србобрану“ од 10 нов. бр. 119. читасмо у једном допису из бачког диштрикта „да је у једном рачуну, који је на скупштини изнешен био, стајало 700 ф. само на белило и пчлоде издано.“ Од стране економског одсека поправља се ово с тим: да је прошасте године годишњи буџет стајао на трошкове представе и ситнице за 770 ф. а. в., да се тај буџет потрошио није, и да се зато ове године у истој рубрики буџет смањити могао на 420 ф., — а у ту рубрику весплаћу само пчлоде и белило, него има ту још преко педесет разних ствари, као н. пр.: приматељу улазника на врати, полицају, фризеру, јаја, пертле, сунђер, штирка, млека, кичице кифле, артије, цвеће, воће, игле, фарбе, воштане свеће и пр. Од екон. одсека одбора срб. нар. позоришта у Н. Саду

Из Арада примили смо за пострадаше Лединчине и о њима послали прилоге, које је г. Арса Ђермек, ћурчија, скупно од следаће браће и у овом реду; Високопреосв. Г. Епископ Прок. Ивачковић ф. 2, Г. Андрија Петровић парох 50 н. Теодор Петровић парох 50 н., Костантин Пулић срб. общ. председник 40 н.; Гаврил Јанковић пенз. чиновник ф. 1, Алдрија Станковић каса прещептор 40 н., Петар Петровић одговорник ф. 1.50, Лазар Тежуки главни благајник 80 н., Јован Секулић варошке сенатор 50 н., Арса Михајловић одговорник 50 н., Александар Римски контролор ф. 1.50, Лазар Сечански трговац ф. 1, Махајд Лазар ф. 1, Петар Палик-ућевни од Фурлука ф. 1, Георг Марко ф. 1, Гаја Крстић 50 н., Лазар Ежић 30 н., Коста Станковић трг. ф. 1, Илија Станковић трг. ф. 1, Мита од Продановић трг. 50 н., Георги од Продановић трг. 50 н., Константин Пал

50 н., Ђура Јеврић соврш. богослов 50 н., Паја Влајковић 20 н., Ката Радовановић удова 40 н., Јулија Бербекор удова 50 н., Катинка Тисти ф. 1, Кристина Радован 20 н., Персида Иван удова 40 н., Јулијана Кремер ф. 1, Ката Јанић ф. 1, Ката Видуновић удова 40 н., Агра Гавриловић удова 40 н., Анка Антонић 40 н., Марија Николић удова 40 н., Анча Купа удова 30 н., Михајл Петранов 30 н., Димитри Барбуш 50 н., Катари-на Ђермек удова ф. 2, Арса Ђермек ф. 1.50, Димитри Ђермек ф. 1.40, Коста Ђермек 40 н., Михајл Телечан ф. 1, Јован Гру-ић 50 н., Коста Вотица 50 н., Денгл Јосиф ф. 1, Келчери Јосиф 50 н., Карнер Драгутин 50 н., Лошонци Алоизије 50 нов. Комлоши Георг 50 н., Ритт Јосиф 40 н., Јован Карло 20 н., Јован Коша 50 н., Максим Драгић 20 н., Стеван Драгић 20 н., Васили Поповић стари ф. 1, Савва Поповић 50 н., Васа Поповић млађи 50 н., Георг Киурски 50 н., Манујло Киурски 20 н., Ненад Воријичић 40 н., Панта Јоановић ф. 1, Пера Николић 40 н., Георг Михајловић ф. 1, Пера Антонић 30 н., Нина Антони-вић 30 н., Вилхелмина Живанић 50 н., Н. Н. 30 н., Ђорђе Са-вић 50 н., Јован Табаковић 50 н., Сава Ђукић 50 н., Јован Жи-вотић 50 н., Манојла Нешкић 20 н., Јован Богдановић ф. 1, Арон Петровић 50 н., Мита Фердинанд 50 н., Васа Молнар 20 н., Петар Дескаш 20 н., Георги Тешкић 50 н., Паја Крстић 50 нов. Михајл Живковић 30 н., Сава Сиди 20 н., Георги Зарић 30 н. свега 55 ф. 30 нов. а. врн.

ГГ. која су на погореле Лединчане приложили у Вуковару, Павле Мачвански председ. олд. стола 5 ф. Ђоко Ђорђевић приседник 2 ф. Ђоко Стојановић држ. одговорник 1 ф. Јован Мик-ковић вел. судија 2 ф. Ђорђе Контић приседник ад. стол. 5 ф. Јов. Рогулић 2 ф. Јосиф Фенцл 2 ф. Павле Грчић одговорник 2 ф. Ђуро Вуковић пристав 1 ф. Тодор Михајловић трговац 1 ф. Сте-ван Банхајер трговац 1 ф. Антон Клол трговац 10 ф. Симо Фи-липовић одговорник 2 ф. Ристо Михајловић кр. бљезк. 1 ф. Карло Нађ жуп. благајник 1 ф. Анастас Замфир жуп. одв. 1 ф. Д. В. Клаји трговац 1 ф. Михајло Рогулић актуар 50 нов. Димитрије Марковић поч. судија 70 нов. Шамшаловић адјункт 50 нов. Ола-ђај власт. иншпектор 50 нов. Иван Рицофи 50 нов. Ибра Штај-хауз 50 нов. Александар Крајчевић лекар 50 нов. Др. Шпицер Марко Бира трговац 50 нов. Армин Дајч пиварски закупник 50 нов. Фрилинг 40 нов. Алоизије Иванчић воденичар 40 нов. Н. Н. 10 н. Јосиф Поповић шпекулант 20 н. Перо Миковић 10 н. Мато Коцијан пивелар 10 нов. Адолф Навратиљ ситар 10 нов. А. И. 20 н. С. В. 20 н. Антоније Геренчевић пивелар 20 н. Паво Сто-јановић сапуница 20 н. Едуард Брох садија 20 н. Никола Ар-сеновић крајач 10 нов. Паво Вујковић берберин 10 нов. Стеван Милић седлар 10 н. Карло Јирковски крчмар 20 н. Фелгер пи-вар 10 н. Адолф Шлезингер 10 нов. М. Онклаузер подрумџија 10 н. Стеван Герзи обручар 10 н. Вуген Рапу 20 н. Попов 10 н. Игњат Фрагнер бравар 10 н. Ђуро Фабјанчић кебеџија 20 нов. Иван Влашић власт. чиновник 1 ф. Трговци: Г. Ландсингер 5 ф. Самуило Браун 1 ф. Макс Розенбергер 1 ф. Морис Дајч 1 ф. Игњат Хирт 1 ф. Игњат Голдбергер 1 ф. Морис Ландесман 1 ф. Сингер и Фелнер 1 ф. Јаков Браун 1 ф. Херман Сингер 1 ф. Син-гер и Фишхоф 1 ф. Шефтеле и Бадер 1 ф. Јаков Баум 50 нов. Самујило Хилер 2 ф. Александар Вајс 50 н. Вилхелм Најман ћурчија 50 н. В. Босковић 50 нов.

На погорелце Лединчане послао је г. Мих. Бакмаз трговац ил Митровице 5 ф. а. вр.

НРИПОСЛИНО.

По изричној жељи више њих, који су адресу што им је г. Чакра поднео подисали, поднео сам им изјаву, која није „до налогу Заставина уредника сачињена“ као што 112 број тако званог „Србобрана“ вели, јер Заставин уредник није о томе пи-шта ни знао. Даље вели исти тај „Србобран“, да су разборити грађани испратили једног од ови Заставиних пришипелца си „доло“ и „нитков“. Ово није истина, и с тиме се на то ишло да се нанесе увреда оном, који је изјаву на подписе поднео, и да се унапред изјави лукаво побије цена. Ту: морам још и то приметити, да се „Србобран“ вара кад вели да су „двојица ишли од куће до куће“, јер сам ишао само ја и нико више, с тога и сматрам да је та увреда баш мени намењена, које рад се нећемо преко новина препирати. А што се тиче отворе-ног писма мени од г. Лакића у „Србобрану“ п „Напредку“, пи-сама, на то могу за сад само то казати, да би г. Лакић још и штогод четврто подписао. И о томе на другом месту више.

У Новом Саду, 29. новембра 1866.

Коста А. Новаковић.

Због нагомиланог рукописа за лист, нисмо у ста-њу на време печатати дописе који нам се са тако раз-них страна шиљу. То јављамо нашим дописницима, да би знали да ћемо доцније предати јавности што су нам за лист послали, а у овоме још изишло није. У.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

П а н ч е в о 3 дек. Од јучер после подне настала је па-дати киша која је тек данас са зором престала, путеви који су и онако доста хрђави били поковани су услед тога сасвим и ми данас готово никакви довоза из околине нисмо имали, вода помало долази. Плаћано је у ово две недеље: чисто жито производа (ма 5 ф. 90 н. до 6 ф., чисто жито у партијама 6 ф. 30н. 3/4 жито производама 5 ф. 25 н. до 5 50 н. чисто жито у пар-тијама 5 ф. 50 до 5 ф. 80 н., наполина се слабо довози и на-лази лако купце по 4 ф. 60 до 4 ф. 75 н., кукуруз који је као што сам јавио ове године особито лепе кавоће 3 ф. 50 н. Јечма је у партијама продато прошле недеље и ови дана у шле-товарено цира 6000 ваг. по 2 ф. 57 1/2 до 2 ф. 75 н., данас се плаћа на пијаци 2 ф. 65 н. Зоб 2 ф. а. в. вагаи, маст 30 ф. цен. Вино рампаш 4 ф. 50 н. до 5 ф. аков.

Ј. К. Пешта 6 дек. Житна пијаца. На шеницу појавило се више купаца, и цена јој је почела напредовати; тако исто и кукуруз од којег врло мало лежеће робе имамо; боље се тражи зоб и други артикули без промене; продато је 4000 ваг. ше-нице 87—88 ф. 6.85. 2000 вагаи новог панчевачког кукуруза из „Слоге“ по ф. 4 на 3 месеца.

Оглас.

Тридесет породица у Ковину у граници осигуравају јед-ном медицине доктору годишње 500 ф. а. в. на звање лекара; који тако додати жељи нека се изволи ради даји уговора о-братити на Г. Стојановића.

Науман сасвим одати се другом начину живота, јавља, да сам рад до пролам моја непокретна добра у Србији, по име-ну: 1) један велики плац у Београду, и 2) један са да ш од 100 дана, одабрае земље, код вароши Шабца. Услови, који су врло пробитачни, могу се сазнати у уредништву „Заставе.“ Женева (у Швајцарској) 1. Децембра 1866.

Милован Јанковић.

Шампа рија Хорџанскова Трегера,